

Hejőkeresztúr

A Hejőkeresztúri temető székelykapuján van egy felirat: „Az élők lecsukják a holtak szemeit, a holtak felnyitják az élőkét.” Ez kétségkívül igaz a történelmi tanulságokra is. A Hejőkeresztúri temetőben pihen a dolgozatom szereplőinek jó-része, de Istennek hála, nagymamám két unokatestvére még él, (Bujdos József 92 és Bujdos Mária 89 éves), akik máig emlékeznek a meghurcoltatásra, kilakoltatásra, kötelező, teljesíthetetlen beadásokra, bebörtönözésekre, REF-es évekre, barátok, ismerősök viselkedésére, a „Pál-fordulásokra”, a betegségekre. Iskoláikat nem fejezték be, nem kötöttek házasságot, bezárkóztak a kis család szorító kagylóházába.

Ami a II. világháború után Magyarországon történt, azt évekig még végiggondolni sem volt szabad, nemhogy beszélni róla. A családokban csak halkán, zárt ajtók mögött sírták el a rokonok a megpróbáltatásaikat, a magyarázatokat: miért nem fejezték be az iskoláikat, miért nem alapítottak családot, miért futott zátonyra az életük. Buzgán József római katolikus lelkész „Kis falunk Hejőkeresztúr” című könyve sok mindent lejegyez a háború utáni időkről, sőt jegyzőkönyveket, dokumentumokat is közöl, de ami a lényegét illeti, azt csak az tudja elmondani, aki átélte, a bőrén tapasztalta.

Szeretném a tényeket rögzíteni:

Nagyon szorgalmas, keresztény emberek voltak az őseink: Pregun György és Ragán Márta fia: Pregun Ferenc és felesége Farkas Mária gyermekei: Pregun Erzsébet (Bujdos Józsefné) és Pregun Dezső, az én dédapám.

Takarékosan éltek, mindent megbecsültek és a szegényeken is mindig segítettek, adakoztak az egyháznak (színes ablaküveg a Hejőkeresztúri templomban), a betegeket gyógyulásukban támogatták, nélkülöző embertársaik mellett nem sétáltak el. Felépítették a falu legszebb házát a Petőfi Sándor út 51 szám alatt, a kertben elültettek 120 válogatott nemes gyümölcsfát, a ház üvegajtóit metszett műzsákkal ékesítették, színes üvegekkel vidámították az előszoba ablakát, az utca felőli oldal kerítésének masszív oszlopai még egy 1945-ös orosz tank ütközetét is komolyabb sérülés nélkül állták.

A második világháború utáni megtorlás.

1951-ben Hejőkeresztúrtban a Bujdos családot kuláknak, a 3 szobás házukat túlméretesnek (5 szobásnak) nyilvánították, mihamarabbi távozásra kényszerültek. Ekkor József 27, Mária 24, Ferenc 22 éves. Hiába könyörögtek, hogy legalább a melléképületben húzassák meg magukat, kizavarták őket az utcára a legszükségesebb holmijukkal. A kiutasító határozatot késő délután kézbesítették: hatalmas csődület támadt a kapujuk előtt, körbe vették őket a jó falubeliek. Azt se tudták, hová menjenek az éjszakában, amikor az egyik jólelkű falubeli, Lukács István megszánta és befogadta a családot. Mai ésszel felfoghatatlan, hogy egy öttagú családot minden különösebb ok nélkül felszólítsanak az otthonukból való távozásra, mert ott selyemhernyó tenyésztés kezdődik.

„Ki a kulák?

Központi utasítás szerint, a kulák minősítés felülvizsgálatánál az 1948 január 1. előtti vagyoni állapotot kell figyelembe venni, ami nem jelenti azt, hogyha 1948 január 1 után, a vagyoni helyzetben változás állott be, és így a kulák-határt eléri, azokat kuláklistára nem

kell felvenni. Kulák az, aki az 1949 évben mezőgazdasági fejlesztési járulékfizetésre volt kötelezve.

Pl. Balogh Ferenc 1949 évben mezőgazdasági fejlesztési járulékot fizetett, azóta földjét részben vagy egészében leadta, ettől függetlenül kulák.

Akinek 25 kh földje 35 aranykoronája, cséplője, más üzeme, vendéglátó ipara és plusz száz aranykoronája 1949-ben mezőgazdasági fejlesztési járulékot nem fizetett, de a múltban vagy a jelenben kizsákmányoló tevékenységet folytatott vagy folytat, túlnyomórészt nem saját munkájukból éltek vagy élnek, fel kell venni a kuláklistára. Ki lehet hagyni a kuláklistáról, akiknek a földterülete meghaladja ugyan a 25 katasztrális holdat, de aranykorona kateszteri tiszta jövedelme a 350 aranykoronát nem éri el, ha idegen munkaerőt sem a múltban, sem a jelenben állandó jelleggel nem alkalmazott, földjüket túlnyomórészt saját vagy családjuk munkaerejével művelték és így nem kizsákmányolók.

A felülvizsgált kuláklistára fel kell venni azokat a kulákokat is, akik a község területét elhagyták vagy valamilyen oknál fogva a községből kitelepítették.

A listát minden községben a községi tanácsok készítik. A párszervezetek feladata a tanácsok segítése és ellenőrzése.

„...a kulákságot nemcsak személy szerint, hanem mint ellenséges osztályt is le kell leplezni, mert ők a nagybirtokrend utóvédjei, az imperialisták szövetségesei. A törvény teljes szigorával kell lesújtani a kulákokra, a törvénynek megfelelően kell előkészíteni a kuláklistát. ...A kuláklajstrom lefektetésének ellenőrzésébe be kell vonni a rendőrség legmegbízhatóbb tagjait...A kuláklistát nem lehet nyilvánosságra hozni.

...Ennek a munkának a végrehajtásával még jobban elszigeteljük a kulákságot dolgozóparasztagunktól, és eredményesebben haladunk előre a mezőgazdaság szocialista átszervezésében.”

...vannak akiknek 4 kh. Földjük van, egy kis szőlőjük és van egy cséplőgépük, de házuk sincs. Ezek is felkerültek a kuláklistára, mert 1949-ben a Magyar Közlönyben megjelent, hogy akinek termelőeszköze van az mind kulák. ...Van, aki azért került fel, mert 1949-ben mint középparaszt fizette a mezőgazdasági járulékot...”

A kilakoltatás után a Bujdos család tagjai a faluban bujkáltak, a mezőn kószáltak, hogy ne kelljen

senkivel se találkozniuk. Félelmükben az emberek sem akartak velük találkozni, mert senki sem

mert kiállni mellettük. Az ünneplő ruhájukat jótevőknél helyezték el, vasárnap érte mentek, felöltöztek, elmentek misére, - mert hitüket a legnehezebb időkben sem hagyták el, - majd visszavitték a ruhákat az ismerősökhöz.

„Idézet 1951-ből:

Bartus József kirendeltség vezető közli a Községi Tanács vezetőivel, hogy a selyempete kikeltők értekezletének megtartásához szükség lesz a községben egy helyiségre, mely fűthető. Lehetőleg postafordultával kéri a visszajelzést pontos címmel, melyet majd a Földművelésügyi Minisztérium ellenőriz. Az 5 éves tervben ez egyes községek, járások és vármegyék számára előírt követelmény. (1951. január 3.)”
(A kijelölt helyiség Bujdos József házában lesz, akit később kuláknak minősítenek, kilakoltatják és a később megalakuló Mezőgazdasági Termelőszövetkezet tulajdonába kerül.)

Határozat szerint a házukat a Mezőcsáti Járási Tanács 1951 évi július 28. napján kelt 327-72/51. számú véghatározatával a 4091/1949.(VI.16) Kormányrendelet alapján állami tulajdonba vette, kártalanítás nélkül.

Több helyen is meghúzták magukat a faluban:

Két évig Lukács István családja melléképületében, akiknek munkával (szántással) igyekeztek honorálni a segítséget.

A beadás hatalmas terheket rótt rájuk. Amíg kínlódva gazdálkodtak, a kivetett beadási mennyiséget folyton emelték. Ha

nem tudták teljesíteni a kulákoknak megkülönböztetett, emelt beadási mennyiséget: a tojást, tejet, zsírt, akkor pénzbírságot kaptak. A kisborjas tehenüket szó nélkül kihajtották az istállóból, elkobozták. A kulák megkülönböztetés a végrehajtó bizottság gyűlésén akkor derült ki, amikor a kuláklistánál 1956 nyarán törölni akarják, mondván, nem is voltak kizsákmányolók, tehát a beadási maradékot el kell engedni, és normál beadást kell tőlük kérni.

Ügyirat, melyben Bujdos Józsefet 1000 Ft bírságra ítélik a 8800/1946 M.R.sz. r. 7. § 6 p.

ütköző és a 10. § szerint minősülő közellátás veszélyeztetése büntett miatt.

Később egy egyedülálló 90 éves beteg néni szobájában laktak: öten egy szobában. A néninek mentális gondjai voltak, ha rohama volt, kiabált, visított, alig tudták megnyugtatni. Legjobban Erzsike néni tudott rá hatni. Négy évig laktak ebben a házban.

Később ezt a házat egy rendőrnek kellett átadniuk. Tovább vándoroltak a faluban oda, ahol befogadták őket. Édesapjukat börtönbe zárták, aki először Pesten 7 hónapig, majd Nagytétényben 2 évig raboskodott. Ferencet munkatáborba küldték Taszárra.

Emberpróbáló két évet töltött ott rabtársaival. (Annak ellenére, hogy 1993-ban Ferenc gégerákban megbetegedett, mindvégig fegyelmezett volt, minden fájdalma, baja ellenére jószágos volt, tudott mosolyogni, de amikor a taszári évekről esett szó, elkomolyodott, fájdalom jelent meg az arcán, és bezárkózott. Csak következtetni tudott a családnak, milyen rettenetes élményei voltak Taszáron.)

Különösen egy nő volt kegyetlen a családhoz: H. Jánosné, aki jelentéseket írt róluk, s akinek „ötletei” miatt sokat szenvedtek. Ez a nő egyszer az állomásra jött hazafelé, amikor megbicsaklott a bokája, elesett és eltört a lába. Ott feküdt a földön, a hejőkeresztúri emberek elmentek mellette, úgy, hogy rá se néztek, senki sem sajnálta, mindenki csendben utálta. Egyedül az üldözött Ferenc ment oda hozzá, felemelte, ölben bevitte az állomás

1. melléklet

2. melléklet

épületébe, és értesítette a családot. Ezután ez a nő megváltozott, (újra) járt templomba, és többé soha senkit sem piszkált, jelentgetett.

Visszatérve a kitelepítéshez: a „tulajdonba vett” ősi házat először selyemhernyó-tenyésztésre, aztán tanácsházának, majd orvosi rendelőnek, adóhivatalnak, terményraktárnak, végül TSZ irodának használták.

(A 2000-es években a Hejő-menti Szövetkezet kavicsértékesítést folytat benne.) Az épületet

szorgalmasan „renoválták”: az ajtóüvegeket kivették, (esetleg csak kitörték, mert a metszett műzsákat nem bírták látni, vagy művészi értéket látott benne valamelyik „műértő” és hazavitte?)

A kertben nevelgetett 120 darab termőre forduló válogatott különleges gyümölcsfát kitörték, ami egy TSZ esetén szakmailag teljesen érthetetlen barbárság. A telek körül a kerítést eltávolították, az akácost megsemmisítették. Sivárság támadt a helyén: mindenki elvitt, amit tudott.

Később fermentáló üzemot építettek a kert végébe, amit egy percig sem használtak, (valószínű, hogy erre kaptak állami dotációt, amit remekül lehetett egymás közt osztogatni). Méreganyag tárolására használták, tehát a környezetvédők feladata lenne most megvizsgálni, mekkora veszélyt jelent az esővíz-gyűjtő árok mellett egy elhagyott méregraktár. Mert a TSZ helyén működő, „Kavicsértékesítő Kft” nem használja a ronda, félkész fermentálót. Ugyan miért is építették az elrabolt ház telkén?

Később kölcsön-felvételre használták a házat: 10-20 milliókat vettek fel, fedezéknek használták az épületet, amint azt a földhivatali kimutatás is mutatja. Közben „REF-es” lett az édesapa. Bujdos József rendőri felügyelet alatt állt: 2 évig nem hagyhatta el a házát 18 órától 6 óráig. A helyi rendőrnek különös érzéke volt ahhoz, hogy lehetőleg késő éjjel berúgja az ajtajukat, és ellenőrizze, hogy az édesapa, Bujdos József otthon van-e? (Az embernek önkéntelenül is egy mai felirat jut az eszébe: Debrecenben egy cukrászdában ki van

írva, hogy „Katona, rendőr éjjel-nappal vendég egy kávéra!” Mekkora változott a világ, a rendőrség viselkedése, feladata, megbecsülése!)

Ha a szomszéd faluban lévő emődi szőlőbe kellett mennie a munkák miatt, engedélyt kellett kérnie a rendőrtől, aki gorombán ordított. A fiatal lány, Mária, ha tehetett, kifutott és elbújt, ne is hallja, hogyan üvöltöznek a szüleivel. A nap bármely időpontjában bezörgethettek hozzájuk, hogy ellenőrizzék, mit csinálnak. Mit főznek, miből, nem a beszolgáltatni valóból vettek el? A napi bosszantáshoz tartozott, hogy meglátogatta őket egy TSZ alkalmazott, és „csörgette” az ujjá körül a saját lakásuk kulcsát. „Az ember az örök”, mondhatnánk: akinek csak egy kulcs-pörgetésre jut „hatalom”, az azt élvezzi, hogy bosszantsa a másik embert, de ez az adott helyzetben borzasztó érzés volt a hajléktalan, kisémmizett családtagoknak.

Amikor az édesanya, Bujdos Józsefné sírva megállt az elkobzott házuk előtt, felhívták a tanácsházára őt és a lányát, Máriát, a dolgozókat elküldték, bezárták az ajtót, és ordítva szidták őket, megtiltva, hogy odanézzenek a ház felé, ha arra van útjuk. Szürke arccal jöttek ki mindketten a „kihallgatásról”.

1956 nyarán más politikai szelek fújtak, a végrehajtó bizottság ülésén a kuláklista újragondolásán törték a tagok a fejüket. Októberében aztán visszahívták őket a saját lakásukba átmenetileg, pár hónapra. A faluban megalakult a munkástanács, ahogyan mindenütt, máshol is, és egy váratlan fordulattal kit választottak meg titkárnak? Bujdos Ferencet! Sokan mások szeretették volna eme szerepet megkapni, ő nem, de hiába tiltakozott, székkal együtt felemelték az emberek, szorongatták a kezét, hogy „csak benned bízunk, Ferikém!” Mindenki szerette Ferenc okosságát, szorgalmát, bátorságát. A családban mindig emlegették, hogy a háború alatt „egy igazán bátor férfi” volt Hejőkeresztúrbán, Bujdos Feri, aki akkor 16-17 éves volt, mert amikor az idegen katonák üldözték a nőket, ő halált-megvető bátorsággal a védelmükre kelt. A véletlen szerencsén múlt, hogy nem lőtték le az orosz katonák.

Ferenc első „titkári” intézkedése az volt 1956-ban: „A rendőrnek vissza kell adni a fegyverét! Azzal ne hadonásszon senki, mert még lelő valakit.” A rendőr a helyszínen sírva köszönte meg, hisz ő nagyon nagy bajban lett volna, ha kitudódik, hogy a „nép” lefegyverezte. (Ugyanaz a rendőr, aki addig olyan komisz volt hozzájuk, bár ennek hatására ő is megváltozott.)

Fordult a sors, bejöttek az orosz tankok, őket másodszor is kiebrudalták a házukból.

A 483/Tk. 1957.XI.86.VB sz. határozat alapján a végrehajtó bizottság elrendeli, hogy Bujdos József önkéntes lakásfoglalását vizsgálja felül, a kiköltözésről 5 napon belül jelentsenek. Határidő: 1957. május 8.

Talán ez még jobban fájt az első kilakoltatásnál, nem értették, hogy lehet. Annyira bántó, megalázó volt az újabb kiutasítás, hogy az okos, higgadt Feri ellenállt, vitatkozott a rendőrrel, aki ráfogta a fegyverét, le akarta löni, ha nem távoznak a házból. A rendőr mentségére legyen mondva, ez a rendőr már másik volt, nem azonos az 56-os októberi rendőrrel, akinek a fegyverét visszaadta. Először az édesapát, Bujdos Józsefet vitték el a Mezőcsáti börtön-fogdába, de hamar tisztázódott a helyzet, hogy nem ő volt a „forradalmár”, hanem a fia, Ferenc.

Bujdos Ferenc nagy-nagy vétke: „...tevékenysége a TSZ ellen irányult, és a tsz

tulajdonában lévő házra azt mondta, hogy az az ő szüleinek a háza.”

A jegyzőkönyv 5 személyt sorol fel, elvileg mindenkinek nagyobb „vétke” volt, de csak Ferencet mondták ki bűnösnek, őt ítélték el. Ezt a család ma sem érti.

Amikor rájöttek a tévedésre, hogy nem Bujdos Józsefet, hanem Bujdos Ferencet kellett volna a fogdába vinni, kicserélték az apát és fiát, akik az állomáson egy pillanatra találkoztak. Így az apa csak annyit tudott fiának mondani, hogy vegye fel a pufajkát, mert kegyetlenül verések vannak odabenn. A Mezőcsáti rabok jajgatását már a fogdaparancsnok felesége se bírta hallgatni.

Kiderült azonban, hogy az egyik fegyőr a börtönben ugyanaz a rendőr, akinek a fegyverét visszaadatta a felkeléskor. A szeme-villanásából tudta, megismerte, (csak nem merte elárulni), de a fogai közt morogta dühösen: „Ilyen embereket kell ide behozni?!” Ferencnek később apró előnye származott ebből az ismeretségből: cigarettát nyújtott be neki a zárkába, csak arra kérte, úgy fújja ki a füstöt a kisablakon, hogy meg ne lássák, rá ne jöjjenek az őr-társai. Mindenki félt mindenkitől.

A bírósági épület ma gazdátlan, üres, a fogda téglakerítése bedőlt, elhanyagolt, csak annyit tettek a tűzoltók, hogy ne kifelé dőljön az utcára, ne veszélyeztesse a járókelők testi épségét. Van ebben a romba-dőlésben valami megnyugtató. Kár, hogy az elítéltek, megkínzottak nem érték meg.

4. melléklet

Amikor kiszabadult, valaki a bennfentes barátaik közül figyelmeztette őket: gyorsan váltsák ki a munkakönyvet, mert később nem kapnak a „kétes származású, osztályidegen” emberek.

Az 50-es évek végén, a szabadulás után nehezen kaptak munkát a Bujdos fiúk. Ha a megnyerő modorú, okos Ferencnek sikerült valahol elhelyezkednie, két nap múlva jött a parancs felülről:

„kirúgni!” Végül a Mályi AGROKER-nél kapott állást Ferenc, akit hamarosan mindenki megismert és megszeretett: munkatárs, vevő, főnök. Egyszer egy TSZ elnök jött vásárolni, akinek a személyében Ferenc azonnal felismerte az egykori taszári tisztet, aki nagyon komisz volt hozzá meg a társaihoz. (Ha csomagot kaptak, a szemük láttára dézsmáltak meg, amit meghagytak, azt kirakták az asztal közepére, és nótaszóval masírozatták őket körbe-körbe. A végén a fiúk nem nyúltak semmihez, hogy a tisztet leckéztessék meg egy kicsit.)

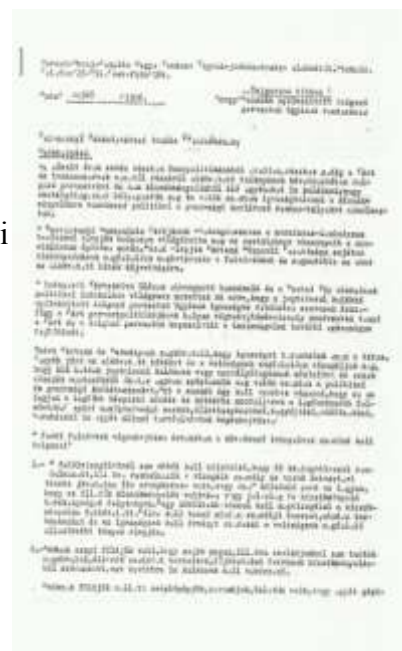
Ezt az embert ismerte fel Ferenc, de nem érezte vele a kiszolgálás alatt, mindent előteremtett, amit kért. „Ismerjük mi egymást? –kérdezte Ferenc.

-Honnan?

-Taszárról!

-Ó, hagyjuk már azt a Taszár!” - háritotta el az egykori tiszt a vádló visszaemlékezést...

József egy építőipari munkásszálláson kapott munkát: 10 szobának a fűtése volt a feladata: a pincéből puttonyban felhordani a hátán a szenet, és táplálni a kályhákat, amíg megjönnek a dolgozók a műszak végén. Megalázó munka volt, sokan gúnyolták is érte, de megfogadta, bármilyen megalázó, de becsületes munkát elvállal. Később megismerték, megszerették

5. melléklet

precizitását, és raktárosi munkát ajánlottak neki, amit 25 évig végzett kellő alapossgal és gondossággal az Egyetemvárosban, Tapolcán. Majd a nyugdíjig a Drótygyárban dolgozott. Soha egy napot sem hiányzott, fegyelmét, megbízhatóságát, pontosságát értékelték a főnökei.

1952. október 25 és december 25 között el kell készíteni a kuláklisát településenként. Ebben a kérdésben Rákosi elvtárs alábbi megnyilatkozását mércének tekintik:

„Rákosi elvtárs már nem egyszer tisztázta, a kulák kérdés fogalmát. Rákosi elvtárs 1949. március 5-i KB ülésen felvetette a kulák kérdés fogalmát. Rákosi elvtárs többek között azt mondta: „Falusi elvtársaink gyakran védekeznek azzal, hogy nehéz megkülönböztetni a

középparasztot a kuláktól. Hivatkoznak arra, hogy pl. Nagykőrösön a 10 holdon kertészkedő középparaszt már kulák, ugyanakkor a 30-40- holdas, homokos talajon gazdálkodó,

középparasztnak tekinthető....

Rákosi elvtárs továbbá felvetette, hogy falusi elvtársaink nem tudják, hogy ki a kulák, mert az a meghatározás, amely 350 aranykorona kateszteri tiszta jövedelemnél vagy 25 kh. földterületnél húzza meg az alsó határt, felfelé is, lefelé is kivételeket mutat. Amikor azonban nem elméletben, hanem gyakorlatban vetjük fel a kérdést, kiderül, hogy mindenki pontosan

tudja, ki a kulák a falujában. Nem csak azt tudja, hogy bérese van, hogy kupeckodik, spekulál, uzsorás, kizsákmányoló, de pontosan tudja azt is, hogy ki az, aki a lányát nem engedi

középparaszt fiához férjhez menni, vagy a fiának nem engedi meg, hogy középparaszt leányt vegyen el feleségül. Amikor egy elvtárs, aki tagadta, hogy falujában volnának kulákok, megkérdeztem, hogy mennyi a szegény paraszt az egyházközség vezetőségében, gondolkodás nélkül azt válaszolta, hogy oda szegényparaszt be nem juthat, ott csak kulákok vannak. A

faluban mindenki tudja, hogy a kulák-bálba kiket hívnak meg, és kiket nem engednek be. Megvan az előreköszönés rangsora, és száz meg száz ismertetőjel, amelyeket a mi falusi elvtársainknak szintén tudnia kell, elemeznie kell, és akkor nem fogja eltéveszteni ki a kulák és ki nem.”

A falu vezetői kiállnak a kulákká minősített gazdák mellett

Ujeczki Miklós. tsz.-tag: „Bujdos József apósánál, Pregun Ferencnél, aki kb. 1937-ben halt meg, mezőgazdasági alkalmazott voltam. Bujdos József mint szegény ember nősült be a Pregun családba. Felsőzsolca községből származott. Nevezettnek semmi tekintélye nem volt a Pregun családnál. Anyósa többre becsült egy idegent, mint a vejét. Nevezett apósának kb. 51 kh. földje volt és cséplőgépe. Adósság miatt a cséplőgépet még Pregun Ferenc halála előtt

eladták. Amikor Bujdos átvette a gazdaság irányítását, alkalmazottat nem tartott, hanem két fiával, 1 leányával és feleségével dolgozta a földet. Pregun Ferenc 1919-ben a helyi Direktórium elnöke volt. Bodnár János úgy nyilatkozott, hogy Bujdos kb. 12 katasztrális hold föld birtokában nősült be a Pregun családba. Apósának halála után a Pregun család földjét ketté osztották,

mert Bujdos feleségének testvére van. Így apósának halála után Bujdos 37 kh. földtulajdonnal rendelkezett.

A 37 kh. földből még felszabadulás előtt eladott 3 kh-t, a felszabadulás után ismét 3

kh-t adott el egy Vankó nevű szakáldi lakosnak két csikóért, hogy a gazdálkodást meg tudja kezdeni. Így maradt neki 31 kh. földje. Ez megvolt mindaddig, amíg az Ónodi Állami Gazdaságban nem tagosítottak. A tagosítás alkalmával Bujdos sógora, aki görög katolikus pap (Pregun Dezső), - egyházi rendelkezésre - felajánlotta az államnak saját részét. Mivel egy

tagban volt a föld, és az Állami Gazdaságnak szüksége volt a területre, Bujdos kb. 10 kh-t ingyen átadott az államnak, s így a jelenleg is meglévő 22 kh-on gazdálkodik. Nem tekinthető kizsákmányolónak. Alkalmazottja nem volt, cséplőgépjüket még apósa halála előtt eladták. A felszabadulás előtt az ellenzéki Kisgazdapárt tagja volt. A felszabadulás után semmiféle

ellenséges tevékenységet nem folytatott. Javasolja, hogy a Bizottság vegye le a kuláklisról.

A Bizottság többi tagja egyetértett a felszólalókkal, némileg kiegészítve, de Bujdos József javára a hallottakat, és mindenki egyetértett a javaslattal, hogy Bujdos vegye le a kuláklisról. Csapó Károly tartózkodott a szavazástól, mivel nem ismerte Bujdos korábról. Gulyvász János ügyének kivizsgálása előtt id. Molnár Pált kérte az elnök, hogy legyen szíves távozni, mivel rokona Gulyváznak.

Újeczki Miklós elmondja, hogy Gulyvász 29 kh földet művel ugyan, de alkalmazottat nem tartott, csak akkortól, amikortól nevezett elmeállapota annyira romlott, hogy kórházba kellett szállítani. A felesége három apró gyermekkel rákényszerül felfogadni valakit, aki vezeti a gazdaságot. Kuláklisra csak azért került, mert az 1951-es tsz-szervezés alkalmával nem akart a tsz-be lépni. Egyszer már levették a kuláklisról, de politikai szempontból kuláknak számított.

A jelenlévők egyhangúlag javasolták, hogy Gulyvász Jánost vegye le a kuláklisról. Most Csapó Károly sem tartózkodott a szavazástól, sőt kijelentette, hogy ebben az esetben a párt hibát követett el, és helyesli, hogy mindkét személy rehabilitálva lesz.

1956 július 23-án a Tanácsülés elé is vitték a kuláklis ügyet. A Tanács vb

helyiségében a következő személyek vannak

jelen: Korcsog János vb. elnök, Turai István vb. titkár, Simonyák József vb. tag, Laczkó Ferencné vb. tag, Orosz Béla vb. tag, Billik Miklós, Veres László, Hegedűs Imre, Cserenyák Miklós tanácsstagok, valamint Bodnár János községi párttitkár. Elnök szó szerint felolvassa a Bizottság tárgyalásán készült jegyzőkönyvet.

Hozzászólások:

Orosz Béla: a Bizottság behatóan foglalkozott az ügyel. Helyesnek, és a község dolgozóinak véleményével megegyezőnek tartja a Bizottság döntését, hogy Gulyvász Jánost s Bujdos Józsefet levették a kuláklisról. További hozzászólók hasonló módon, egyetértően nyilatkoztak. A Tanács is úgy döntött, hogy le kell őket venni a kuláklisról. A döntésről értesítik az illetékes felettes hatóságot.

1957 őszén Csonka Ferencné, Aranka néni fogadta be őket kegyelemből egy szalmatető kis házba a Petőfi Sándor u. 12. szám alatt, amit később megvehettek, lebontottak, majd a

6. melléklet

telekre építkeztek.

Az édesapa a TSZ-be kényszerült a súlyos nyomás alatt, míg beteg nem lett. A hatvanas évek végén

amputálni kellett a lábát, ezután évekig ápolták hűségesen a gyermekei. Az „ingyen albérlők” soha

meg nem látogatták, nem érdeklődtek állapota felől, úgy halt meg. A barátok mindentől féltek még egy olyan kegyeleti gesztustól is, hogy a temetésén ki meri megfogni a fekete egyházi zászlót. A férje halála után felesége, Bujdos Józsefné Erzsike néni mély depresszióba került, felkelni sem volt kedve. 15 évig feküdt betegen ápolásra szorulva, a végén a fésülködéshez sem bírta felemelni a kezét, mindent a három gyerek, de főleg Mária végzett, mert a fiúknak dolgozni kellett, hogy az elkezdett építkezést be tudják fejezni. Akkoriban náluk lakott a nagymamám egyik bátyja, László, aki onnan járt be Miskolcra tanulóként egy autószerelő ipari iskolába. Nagyon jó humorú, jószívű fiú volt, látta Erzsike néni bánatát és nagyon sajnálta, mert egyetlen dolog éltette és érdekelte a beteg nagynénit: a politika. Olvasta a napilapot az ágyban, és reménykedett a változásban. László kitalálta, hogy felolvass Erzsike néninek, úgyis fáradt már a szeme. Változatos, kitalált híreket „olvasott” minden este. Rögtönzött cikkeket a hamarosan bekövetkező változásokról, amit a néni mind elhitt és komolyan vett. Persze a három gyerek, a hallgatóság titokban mulatott, milyen jókat tud „Lacika” kitalálni. Az irodalom, a filmművészet ismeri ezt a „kegyes hazugságot”. Akaratlanul is eszünkbe jut Ibsen Peer Gynt-je, a harmadik felvonás (anya és fia) jelenete, vagy Makk Károly felejthetetlen filmje: a Szerelem. (anyós és menyé). Azt hiszem, egy kicsit bearanyozta azokat az éveket a családnak, amikor náluk lakott. Az élet kegyetlensége, hogy ő sem érte meg a nagy-nagy változásokat, a felolvasott jóslatait.

Ma is fájó szívvel nézik a rombolást, toldozgatást, idomtalan iroda-hozzáépítést a hatvanöt éve elkobzott házban, amelyben senki sem érzi jól magát, sőt jó-érzésű ember egy percet sem tud

eltölteni ott. Ezt egy mai „lakótól”, a Szövetkezet vezetőjétől hallottuk, aki szívesen túladna az egész épületen, boldogan menne más helyre a történetek miatt.

A rokon gyerekek folyton azt tervezik, ha nyernek a lottón, megvásárolják azt a házat, visszaalakítják az épületet, meglepetést szereznek a két élő, emlékező testvérnek. Persze semmi sem lenne már ugyanolyan. Meghaltak már a kizavarók és a kizavartak is. Közben volt a faluban egy olyan ötlet is, hogy falumúzeumot rendeznek benne, mementóul a kuláküldözésre, erőszakos TSZ-esítésre, az 50-es évekre.

A testvérek mai napig a faluban laknak, tisztelet övezi őket, talán azért sem mentek el, nem költöztek más helyre, hogy bizonyítsák ártatlanságukat, megmutassák példás életüket, és megcáfolják a Rákosi időkben kitűzött célt: „le kell járítani a kulákokat, minden kulákra lehet találni konkrétumot, hogy meggyűlöljék az emberek őket”. Tiszta életük a bizonyíték, az ösöktől kapott útravaló, ami az utókorra, ránk is hat: segíteni a még náluk is szegényebb embereket.

A lejegyzetteket a testvérek részletekben, a feltörő fájó emlékek miatt többszöri megszakítással tollbamondták, melyet a felolvasás után kívánságuk szerint javítottam.

7. melléklet

Mellékletek: (Az Alsózsolcai levéltárból)

1. Államosított ingatlanok nyilvántartása (XXIII.6/a.)
2. Egyéni lap jogerősen elítéltről Mezőcsát, 1951. okt.1. 21.142/1951. ügyirat
3. Jegyzőkönyv a Hejőkeresztúri község munkástanácsáról „ (XXXV.1. 11 dob 2. kötet
MSZMP BAZ Megyei B. 702. oldal.
4. A Mezőcsáti fogda alaprajza
5. Borsod Abaúj Zemplén Megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága elnökétől . Sz.:
00368/1956

Szigorúan titkos! Tárgy: Kulákká nyilvánított dolgozó parasztok ügyének rendezése
6. Jegyzőkönyv a Hejőkeresztúri Községi tanács vb. hivatalos helységében,

1956. július hó 23-án

megtartott rendkívüli tanácsi ülés alkalmával.
7. Melléklet a 0077/1956.TÜK.számú rendelethez (mentesítés a kulákság alól.)
8. Buzgán József: Kis falunk Hejőkeresztúr 2011. Hejőkeresztúr Önkormányzatának ISSN
száma 2062-7998
Idézet 1951-ből 70-71. o.
Ki a kulák? 100-101. o.